

**Internationaal Colloquium
Andersglobalisme,
Gent, 9 september 2005**

Donald Weber, Amsab-ISG

De 'moeder der bewegingen'

Op 9 september 2005 vond in Gent het Internationaal Colloquium *Andersglobalisme* plaats, een onderdeel van de 36e jaarlijkse contactdagen van de International Association of Labour History Institutions (IALHI).

Onder de noemer andersglobalisme (voorheen antiglobalisme) wordt een aantal sociale organisaties en actievormen aangeduid die zich verzetten tegen wereldomvattende processen van zogenaamde globalisering. Meestal wordt hiermee verwezen naar neoliberale economische hervormingen en de vaak verwoestende sociale, culturele en ecologische effecten hiervan op het leven van een groot deel van de wereldbevolking, het vaakst maar niet uitsluitend in het Zuiden.

Een nieuwe soort beweging lijkt daarmee ontstaan te zijn, sinds de Zapatisten in de jaren 1990 voor het eerst probeerden om hun slogan 'Een andere wereld is mogelijk!' waar te maken - en vooral sinds de massamedia berichtten over de rellen tijdens bijeenkomsten van internationale organisaties zoals de World Trade Organization (WTO), het eerst in 1999 in Seattle.

Het is een ander soort beweging, veeleer een beweging van bewegingen, die zich centreert rond het World Social Forum waarop jaarlijks tien- tot honderdduizenden militanten bijeenkomen, uit de derdewereldbeweging, maar ook uit de vredesbeweging, milieubeweging, vrouwenbeweging en de traditionele vakbonden.

De voorzitter van het colloquium, dr. Francine Mestrum (ULB), stelde in haar inleiding dat wie deze 'moeder der bewegingen' wetenschappelijk wil bestuderen eerst enkele fundamentele vragen zal moeten beantwoorden: waaruit bestaat de beweging, door wie wordt ze gedragen, welke zijn haar doelstellingen en welke benaming zullen we haar geven? Daarmee was de toon gezet, het colloquium zou niet enkel wetenschappers aan het woord moeten laten, maar ook de actoren zelf, om een staalkaart te krijgen van de diverse strekkingen die binnen de beweging actief zijn.

Archieven en documentatie

Maar eerst kwam een ander luik aan bod: hoe was de toestand inzake archivering en documentering van de beweging? Ondanks het feit dat het andersglobalisme nog erg jong is, doet er zich een acuut probleem van archivering voor. De beweging maakt zeer intensief gebruik van het internet en bestaat vrijwel uitsluitend virtueel in plaats van op papier, in de vorm van websites, mailing lists en elektronische nieuwsforums. Des te urgenter is het voor Amsab-ISG om nu reeds contacten te leggen met de verschillende onderdelen van de beweging.

De bijdrage van Piet Creve situeerde zich in deze problematiek. Als archivaris van Amsab-ISG gaf hij een overzicht van de problemen waar een instelling mee te kampen krijgt wanneer zij zich als archief-partner probeert op te werpen van dergelijke jonge en snel veranderende organisaties. Tegenover een publiek waarin leden van andersglobalistische verenigingen goed vertegenwoordigd waren formuleerde hij een reeks aanbevelingen voor organisaties die de archiefproblematiek ter harte willen nemen.

Prof. em. dr. François Houtart (UCL), die de zieke François Polet (Centre Tricontinental) verving, gaf een overzicht van de documenteringsinitiatieven die tot nog toe op internationaal vlak genomen waren. Net als Francine Mestrum benadrukte hij de noodzaak voorafgaand te bezinnen over de precieze aard van de beweging die hij omschreef als een verzetsbeweging. Hij stelde daarop het door hem opgerichte Centre Tricontinental van Louvain-la-Neuve voor. Enkele van de belangrijkste initiatieven waar dit centrum aan meewerkt zijn het tweejaarlijkse overzicht van het andersglobalisme, *Mondialisation des résistances*, waarvan het recentste deel in 2004 verscheen, een internationale databank van sociale organisaties en een eerste aanzet tot archiefvorming in het kielzog van het Europese Sociale Forum. Meer hierover op <http://www.cetri.be>.

Wetenschappelijk onderzoek

Het zwaartepunt van de studiedag lag ongetwijfeld op de twee bijdragen waarin een stand van zaken van het wetenschap-

pelijk onderzoek werd geschetst.

Prof. dr. Marcel van der Linden (Universiteit van Amsterdam) gaf een overzicht van de voorgeschiedenis van de beweging van bewegingen, vanaf de oprichting van het Comité pour l'Annulation de la Dette du Tiers Monde in 1990, de gewapende opstand van de guerillero's van het Ejército Zapatista de Liberación Nacional in Mexico in 1994, over de oprichting van de Association pour la Taxe Tobin pour l'Aide aux Citoyens (ATTAC) in 1998 na een oproep in *Le Monde Diplomatique*, tot de vaak gewelddadige protesten tegen bijeenkomsten van internationale organisaties vanaf Seattle 1999 enerzijds, en de oprichting van zogenaamde sociale forums, met als eerste het World Social Forum in 2001 in Porto Alegre en daarna diverse forums op regionaal vlak anderzijds. Van der Linden koppelt het ontstaan van de nieuwe beweging aan vier grote historische evoluties: de nieuwe internationale economische instituten als het International Monetary Fund (IMF), de Wereldbank, de WTO enz., het groeiende belang van ngo's in de internationale verhoudingen, het ineensstorten van de communistische wereld, waardoor geheel nieuwe allianties mogelijk werden en de opkomst van krachtige nieuwe communicatiemedia, zoals het internet en de mobiele telefoon. Als gevolg hiervan ontgroeide het 'audience of protest' het lokale en nationale vlak en onderging het een proces van globalisering door toenemende internationale contacten en vormen van samenwerking; tegelijk verschoven de doelwitten van activisme van het nationale niveau en staat-tot-staat-acties (bijvoorbeeld solidariteit met Nica-

Sprekers op het colloquium: v.l.n.r.: François Houtart, Francine Mestrum, Marcel van der Linden, Thomas Ponniah (foto Geert Bonne en Lieve Cosyns)

ragua) naar internationale doelen (bijvoorbeeld kwijtschelding schulden derde wereld). Ook de vormen die de structuren en acties aannamen waren nieuw: afkeer van elke vorm van centrale besluitvorming, extreme mate van decentralisatie; afkeer van 'oude' massamanifestaties en ontstaan van nieuwe actievormen als 'directe actie', bespelen van moderne media enz.

Thomas Ponniah (Harvard University) schreef in 2001 het eerste boek over de alternatieven van het World Social Forum, *Another World is Possible*, en is sindsdien verbonden aan dit forum. Hij vat de alternatieven van het World Social Forum samen

in twee strategieën: (a) 'participatory state strategy': de economie moet van het kapitaal weg en worden teruggegeven aan de samenleving; tegelijk - in tegenstelling tot het sociaal-democratische alternatief - moet ook de staat teruggegeven worden aan de 'civil society'. Alle geledingen van de maatschappij moeten direct kunnen participeren in het beleid, ook op economisch vlak. (b) 'Horizontalist strategy': gaat een stuk verder en wil ook de staat weg. Horizontalisten aanvaarden enkel volledig zelf georganiseerde autonome samenlevingsvormen, zonder de verticale hiërarchie van bijvoorbeeld een staatsapparaat. Typevoorbeeld is Indymedia, met zijn be-

kende slogan 'Don't hate the Media, Become the Media'. Een opvallend kenmerk dat alle alternatieven gemeen hebben is hun afkeer van de staat. De westerse sociaal-democratieën, het sovjetcommunisme of de 'bevrijde' regimes in de derde wereld: geen van alle zijn ze erin geslaagd via de staat een egalitaire wereld te bewerkstelligen. Als alternatief wordt de civil society naar voren geschoven.

"We don't want that the World Social Forum would become the Fifth International, but the danger is that it could become a Social Woodstock."

François Houtart

Key-note: Empire and Human Rights

Key-notespreker was de Vlaamse filosoof en publicist Dieter Lesage, die de zieke Vandana Shiva kwam vervangen. Lesage publiceerde in 2004 *Vertoog over Verzet, politiek in tijden van globalisering*, waarin hij het in 2000 verschenen werk *Empire* van Antonio Negri en Michael Hardt ontleedde en verder uitwerkte. Negri en Hardt introduceerden het begrip 'empire' als een uit globalisering voortvloeiende nieuwe vorm van politieke orde, die zich steeds verder over de planeet uitstrekte zonder gebonden te zijn aan territorialiteit en waarvoor de Verenigde Staten optraden als internationale politiemacht. In een bijzonder rijke en erudiete bijdrage becommentarieerde Lesage het begrip empire, koppelde het aan begrippen als 'extra-territoriality', zoals geïntroduceerd in het onder redactie van Anselm Franke in 2003 verschenen

Territories: Islands, Camps and Other States of Utopia, en besloot met een pleidooi voor een 'human rights fundamentalism', een radicale toepassing van de Universal Declaration of Human Rights van 1948.

Panel: Social Movements and Global Governance

Het laatste grote luik van het colloquium was een panelgesprek met als thema de soms moeizame verhouding tussen de andersglobalistische sociale bewegingen en wereldwijde autoriteiten zoals de Verenigde Naties, de Wereldhandelsorganisatie, de Wereldbank, het Internationaal Monetair Fonds enz. Welke strategieën moet het andersglobalisme hanteren tegenover deze structuren? 'Inside': participeren, overleggen en onderhandelen, of 'outside': strijden, verzet plegen, een eigen alternatief uitbouwen? Aan de debat-tafel zaten: François Houtart (UCL) en Anne Morelli (ULB), twee academici met bijwijken radicale visies, Rudy De Leeuw (ABVV) en Tim Noonan (ICFTU), twee vakbondsmensen en Marc Bontemps (Ethibel, voormalig directeur van Oxfam-Wereldwinkels België) van de Fair Trade Movement. Moderator was Gie Goris, hoofdredacteur van het 'wereldwijde' magazine *MO**.

Marc Bontemps wees op de noodzaak om het economische vlak aan te pakken: van alle internationale organisaties is het immers precies de Wereldhandelsorganisatie die veruit de meeste macht heeft, want de middelen bezit om sancties op te leggen. Alternatieve 'fair trade'-organisaties vertegenwoordigen intussen een omzet

van miljarden euro en moeten op dit vlak de strijd aangaan met 'the powers that be'.

François Houtart, een van de 'founding fathers' van de andersglobalistische beweging, erkende dat er vanuit de wereld van de internationale organisaties tegenwoordig heel wat initiatieven genomen worden om tot een gesprek te komen met de 'civil world'. Hij herinnerde echter aan de Consensus of Washington: de internationale organisaties werden opgericht na de Tweede Wereldoorlog, door de akkoorden van Bretton Woods, met het doel om de heropbouw te ondersteunen van het dominante economische systeem. Houtart besprak uitvoerig een Sri Lankaans voorbeeld van de nefaste politiek van de Wereldbank en stelde dat de internationale organisaties fundamenteel in vraag moesten gesteld worden. Hij achtte het niet het moment om te dialogeren: het is nu het moment om een tegenmacht op te bouwen.

Prof. dr. Anne Morelli pleitte voor een militant syndicalisme. Ze zag historische parallellen tussen de revolutionairen van 1789, de communistische militanten van de 20e eeuw en de voorstanders van een betere wereld vandaag. Ze herinnerde eraan dat ten tijde van mei 68 collectes werden gehouden voor de Vietcong-strijders, zodat ze wapens konden kopen en dat de verzetshelden van de Tweede Wereldoorlog geëerd werden om gewelddaden die vandaag als terroristisch zouden bestempeld worden. Morelli stelde: *"Il y a aujourd'hui une non-violence qui a gagné, mais c'est une non-violence des pauvres"*, pleitte uitdrukkelijk voor *"un usage légitime de la violence"*

en daagde het publiek uit om één enkel voorbeeld te geven van een structurele hervorming zonder geweld. De vraag was volgens haar: *"Laten we het monopolie van geweld aan de machthebbers, of legitimeren we een vorm van geweld bij diegenen die slachtoffer zijn van die macht?"* En voorts: *"Je ne bois pas de coca-cola, mes chaussures ne sont pas Nike, je n'achète pas du chewing gum... et je ne parle pas l'anglais non plus."*

Rudy De Leeuw (ABVV) was - zoals verwacht - het hier niet mee eens. Hij stelde zijn geloof in een sociale globalisering en pleitte voor een pragmatische benadering. Volgens hem was het mogelijk een maatschappij te modelleren en een tegenmacht op te bouwen tegen monopolies en multinationals. Europa kon hierin een rol spelen, maar dan een ander Europa dan het huidige, één bijvoorbeeld waar voor alles wat met solidariteit te maken heeft niet langer een unanimitéitsvereiste bestaat. De Leeuw verwees naar het historische feit dat reeds in de jaren 1970 gewerkt was aan de creatie van een waarachtige transnationale vakbond op Europees niveau. Hij wees het gebruik van geweld door vakbonden af, maar was evenmin bereid om het geweld van de machthebbers te legitimeren. Een hele reeks voorbeelden werd gegeven van samenwerking tussen vakbonden en internationale organisaties zoals de United Nations Development Program (UNDP), de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), de International Labour Organization (ILO) enz. Cruciaal was volgens hem dat de Internationale Arbeidsorganisatie dezelfde midde-

len zou krijgen als de Wereldhandelsorganisatie.

Tim Noonan (International Confederation of Free Trade Unions, ICFTU) begon met te verwijzen naar een ICFTU-document dat recentelijk in Japan was aangenomen en waarin een grote hervorming van de 'global governance authorities' en hun beleid werd gevraagd. Hij stelde dat "*globalization disempowers people*" omdat ze op wereldvlak plaatsgrijpt en er geen wereldregering bestaat. Noonan pleitte dan ook voor méér governance, ook en vooral op wereldvlak. Hij gaf een aantal voorbeelden van concrete dossiers waarbij vakbonden uit het Zuiden werden geholpen door het ICFTU - deze lokale organisaties vroegen geen wapens, maar internationale steun voor klassieke economische vakbondsacties. Hij stelde geen angst te hebben voor gesprekken met de leden van het Wereld Economisch Forum in Davos, met de Wereldbank enz.: dialoog is immers een essentieel onderdeel van het vakbondswerk, ook en zeker met de tegenstanders. Ten slotte gaf Noonan een aantal voorbeelden van acties waarbij geprobeerd werd "*to seek common ground*" met ngo's, zoals de Global March Against Child Labour.

Après-débat

Met meer dan 250 inschrijvingen, waaronder 63 van buitenlanders uit 17 landen, was de zaal in het Provinciaal Administratief Centrum waar het colloquium plaatsvond aardig gevuld. Niet alleen was het colloquium daarmee het massaalst bijgewoonde uit het 25-jarige bestaan van Amsab-ISG,

ook inhoudelijk mag het een van de vruchtbaarste genoemd worden. Een internationale, Engelstalige publicatie van de proceedings wordt momenteel voorbereid. Bovendien - en dat was toch een van de hoofddoelstellingen van Amsab-ISG - werden heel wat contacten gelegd met de andersglobalistische beweging; de eerste archiefschenkingen werden nog tijdens het colloquium gedaan.

Het Internationaal Colloquium *Anders-globalisme* was een van de vele activiteiten die plaatsgrepen in het kader van Den Jubileel, een feestjaar voor het 25-jarige bestaan van Amsab- ISG. Later op het jaar, op 2 december, volgt nog het Internationaal Colloquium *Arbeid en Cultuur*.